

POZICIONI DOKUMENT

AMERIČKA PRIVREDNA KOMORA U CRNOJ GORI
KOMITET ZA SIVU EKONOMIJU

Podgorica, mart, 2016

SAŽETAK

Poštovani,

Pred vama je dokument koji iznosi stavove Američke privredne komore u Crnoj Gori i članica njenog Komiteta za suzbijanje sive ekonomije, u vezi sa postojećim zakonodavnim okvirom i problemima u praksi sa kojima se svakodnevno susrijeću preduzetnici i privredna društva. Svrha ovog dokumenta jeste da predloži alternativna zakonska rješenja u svjetlu pripreme nacрта novog Zakona o privrednim društvima, a kako bi se stvorio bezbjedan i efikasan okvir za poslovanje privrednih subjekata u Crnoj Gori.

Dokument je rezultat rada Komiteta za suzbijanje sive ekonomije Američke privredne komore i u njemu su iznijete preporuke koje proističu iz svakodnevnog rada naših članica, ali i pregleda zakonskih propisa i prakse iz ove oblasti zemalja u okruženju.

Preporuke iznijete u dokumentu se odnose na konkretne probleme koji su posljedica trenutnog pravnog okvira u oblasti privrede, kao što su status Centralnog registra privrednih subjekata ("**Centralni registar**"), nedostatak odgovarajućeg podzakonskog akta kojim se reguliše postupak pred Centralnim registrom, status dijela stranog društva itd. Ukratko, predlažemo sljedeće:

- (1) Uvođenje mogućnosti da privredno društvo ima više od jednog izvršnog direktora, kao i mogućnosti da jedan od izvršnih direktora može biti pravno lice registrovano u Crnoj Gori;
- (2) Centralni registar trebalo bi da bude poseban organ, ili bi ga trebalo vratiti pod okrilje Privrednog suda;
- (3) Donošenje podzakonskog akta na osnovu Zakona o privrednim društvima, koji će biti usvojen u Skupštini Crne Gore, tj. Pravilnika o radu Centralnog registra kojim bi bile regulisane procedure za registraciju promjene podataka u privrednim društvima;
- (4) Ukidanje obaveze da zastupnik dijela stranog društva mora biti lice sa prebivalištem u Crnoj Gori;
- (5) Jasno definisanje statusa dijela stranog društva, u smislu da dio stranog društva nema svojstvo pravnog lica, a u pravnom prometu istupa u ime i za račun stranog društva;
- (6) Jasno definisanje pojma sjedišta, u smislu da je sjedište mjesto na teritoriji Crne Gore u kome preduzetnik i privredno društvo obavljaju djelatnost i koje je kao takvo registrovano u Centralnom registru;
- (7) Spisak akcionara po kojem bi se dala mogućnost prisustva i učešća u radu Skupštine akcionara bi trebalo utvrđivati/pribaviti na dan održavanja Skupštine akcionara;
- (8) Isključivanje mogućnosti da se na akcionarska društva primjenjuju odredbe o učešću na Skupštini akcionara elektronskim putem;
- (9) Uvođenje mogućnosti da se u slučaju razrješenja člana Odbora direktora bira novi član na njegovo mjesto (a ne da se imenuje potpuno nov sastav Odbora direktora);
- (10) Jasno definisanje mogućnosti delegiranja prava i dužnosti Odbora direktora;
- (11) Jasno definisanje momenta stupanja na snagu odluke o restrukturiranju;

- (12) Ograničavanje kruga povjerilaca koji moraju biti obaviješteni u postupku smanjenja kapitala i uvođenje pravila da Centralni registar registruje smanjenje kapitala odmah nakon dostavljanja dokaza da su svi povjerioci obaviješteni (a ne nakon isteka roka od 60 dana).

U daljem tekstu su iznijeti predlozi detaljno objašnjeni i predstavljene su sugestije za koje smatramo da odslikavaju trenutnu situaciju i potrebe privrede. Kao takvi, nadamo se da će predstavljati dobar osnov za poboljšanje regulatornog okvira za uređenje statusa privrednih subjekata u Crnoj Gori.

S poštovanjem,

AmCham Montenegro
Komitet za suzbijanje sive ekonomije

1. U novom Zakonu o privrednim društvima trebalo bi predvidjeti mogućnost da privredno društvo ima više od jednog izvršnog direktora, kao i mogućnost da jedan od izvršnih direktora može biti pravno lice registrovano u Crnoj Gori.

Razlog za uvođenje ovakvog rješenja predstavlja postojanje istih ili sličnih odredbi u evropskom zakonodavstvu kao što je npr. privredno zakonodavstvo Francuske u kome je predviđeno da pravno lice može biti direktor društva. Na ovaj način otklanja se postojeća biznis barijera, a dolazi i do harmonizacije prava sa pravom Evropske unije.

Takođe, pravna lica, pogotovo strani investitori, trenutno su suočeni sa pronalaženjem najrazličitijih modaliteta kako bi registrovali više direktora u privrednom društvu koje žele da osnuju, tj. da bi organizovali upravu u društvu na način na koji su je zamislili, pa tako registruju razne menadžere, zastupnike i slično. Slično kao u zakonodavstvu Hrvatske, ili zakonodavstvu Njemačke, novi Zakon o privrednim društvima Crne Gore trebao bi da omogući da, shodno potrebama privrednog društva, pravno lice može imati više od jednog izvršnog direktora.

2. Centralni registar privrednih subjekata trebalo bi da bude poseban organ, ili bi ga trebalo vratiti pod okrilje Privrednog suda.

Razlozi za ovakvo rješenje su tradicionalne prirode. Naime, suštinski posmatrano, registracija promjena u privrednom društvu, materija je koja je mnogo bliža pravosudnim organima, a određene odredbe Zakona o privrednim društvima već predviđaju ovlašćenja Privrednog suda Crne Gore kada su u pitanju promjene u društvima, u slučaju npr. poništenja osnivanja društva, poništenja odluka akcionarskih društava i slično. Iz tog razloga smatramo da bi Centralni registar trebalo da bude samostalan organ.

3. Nakon donošenja novog Zakona trebalo bi pristupiti izradi podzakonskog akta, koji će biti usvojen u Skupštini Crne Gore, tj. Pravilnika o radu Centralnog registra kojim bi bile regulisane procedure za registraciju promjene podataka u privrednim društvima

Trenutno se mnoge članice susrijeću sa problemima u praksi u vezi sa različitim tumačenjima odredbi Zakona o privrednim društvima koje se tiču registracije promjena u društvu. Postupanje u istim ili sličnim situacijama službenika Centralnog registra nije uniformno, niti jednoobrazno, a to dovodi do stvaranja pravne nesigurnosti. Stoga bi donošenje Pravilnika, kojim bi se u cjelosti, za svaku korporativnu promjenu, na jasan način propisalo koja dokumentacija je potrebna da bi se određena promjena registrovala, u kojoj formi mora biti tražena dokumentacija i slično. Trenutno je na snazi Uputstvo o radu centralnog registra privrednih subjekata i obrascima za upis koje je donijelo Ministarstvo finansija, međutim, smatramo da je neophodno Uputstvo zamijeniti pravilnikom koji će biti usvojen u Skupštini, a koji će na jasan način regulisati svaku proceduru za registraciju promjene podataka u privrednom društvu. Ovo bi doprinijelo stvaranju pravne sigurnosti kao i efikasnosti rada Centralnog registra.

4. Pri registraciji dijela stranog društva (u daljem tekstu „d.s.d.“) u Centralnom registru ne bi trebalo da postoji obaveza imenovanja jednog ili više lica sa prebivalištem u Crnoj Gori ovlašćenih da zastupaju društvo u pravnim postupcima.

Shodno postojećem Zakonu o privrednim društvima, pri registraciji dijela stranog društva u Centralnom registru potrebno je imenovati jedno ili više lica sa prebivalištem u Crnoj Gori koji su ovlašćeni da zastupaju društvo u pravnim postupcima.

Smatramo da je ovakav stav predstavlja poslovnu barijeru i da je isticanje prebivališta kao uslova da bi neko lice bilo registrovano kao zastupnik bez pravnog ili logičkog osnova. U praksi se svakako ovakva barijera često prevazilazi time što d.s.d. imenuje neko lice sa prebivalištem u Crnoj Gori kao zastupnika, pri čemu ga značajno ili potpuni ograniči u zastupanju samog društva, dok istovremeno imenuje strana lica kao zastupnike, koji stvarno i faktički obavljaju tu funkciju. Sasvim je razumljivo da strana privredna društva pri osnivanju svog dijela/ogranka/predstavništva za zastupanje ovlašćuju strana lica, koja imaju svoju funkciju i u matičnom društvu. Insistiranje na tome da makar jedan zastupnik mora imati prebivalište u Crnoj Gori je nepotrebno, pri čemu većina zemalja (između ostalih Hrvatska i Slovenija) omogućava matičnim društvima da shodno slobodnoj volji i poslovnim afinitetima imenuju zastupnike, ne postavljajući pritom nikakva ograničenja.

5. Novi Zakon o privrednim društvima trebalo bi da jasno definiše status dijela stranog društva, u smislu da d.s.d. nema svojstvo pravnog lica, a u pravnom prometu istupa u ime i za račun stranog društva.

Iako postoji određena praksa u ovom pogledu i u suštini se smatra da d.s.d. nema svojstvo pravnog lica, trenutni Zakon o privrednim društvima ne definiše jasno status ovakvog oblika poslovanja. Svuda u uporednim zakonodavstvima jedinstven je stav da d.s.d. nema svojstvo pravnog lica i da u prometu istupa u ime i za račun matičnog društva. Jasno definisati ovo pitanje naročito je značajno zbog sudskih postupaka, s obzirom da d.s.d. nema svojstvo pravnog lica i shodno time, ono ne bi moglo da bude stranka u sudskom postupku. Upravo zbog nejasnog stava Zakona o privrednim društvima u praksi smo se susretali sa sudskim postupcima u kojima je d.s.d. legitimisan kao tužilac ili tuženi. Nižestepeni sudovi su u određenim slučajevima čak propustili da utvrde nedostatak aktivne ili pasivne legitimacije i donosili presude u ovakvim postupcima, pri čemu je u više navrata Vrhovni sud Crne Gore vraćao postupke na ponovna suđenja, istčući da d.s.d. ne može biti stranka u postupku.

Zbog izbjegavanja sličnih situacija i sprječavanja da nedorečenost Zakona izaziva nedoumice i probleme u privrednom poslovanju smatramo da bi gore navedeno trebalo jasno predvidjeti i utvrditi novim Zakonom.

6. Pojam sjedišta, kako je regulisan u sadašnjem Zakonu o privrednim društvima, nije jasan i ostavlja mogućnost različitog tumačenja. Zbog toga smatramo da bi Zakonom trebalo jasno definisati da je sjedište mjesto na teritoriji Crne Gore u kome preduzetnik i privredno društvo obavljaju djelatnost i koje je kao takvo registrovano u Centralnom registru.

Sadašnji Zakon o privrednim društvima propisuje da je sjedište privrednog društva mjesto u kome društvo obavlja privrednu djelatnost, te da u slučaju da se privredna djelatnost

obavlja u više mjesta, sjedištem se smatra sjedište uprave. Ovakva definicija ostavlja prostor tumačenju da

društvo osnovano u Crnoj Gori može imati sjedište u inostranstvu, s obzirom da upravu društva u praksi često čine strana lica sa sjedištem u inostranstvu.

Smatramo da je bitno definisati pojam sjedišta i spriječiti postojanje različitih tumačenja. Takođe, jasnim definisanjem stvara se pravna sigurnost za treća lica koja na ovaj način mogu da se pouzdaju u podatke iz Centralnog registra (što je naročito značajno prilikom podnošenja tužbe jer se nadležnost sudova i organa uprave određuje prema sjedištu tuženog).

Ovakvo definisanje prisutno je i u zemljama u regionu (na primjer u Srbiji i Sloveniji), gdje relevantni zakoni nesporno definišu da je sjedište društva ono sjedište koje je registrovano u nadležnom registru.

7. Spisak akcionara po kojem bi se dala mogućnost prisustva i učešća u radu Skupštine akcionara bi trebalo utvrđivati/pribaviti na dan održavanja Skupštine akcionara čime bi se utvrđivanje vlasništva nad akcijama dovelo u vezu sa pravom na isplatu dividende koje je omogućeno onim akcionarima koji se nalaze na spisku akcionara po zaključenju saldiranja na dan donošenja odluke o isplati dividende.

Sadašnjim odredbama koje definišu proces sazivanja Skupštine akcionara predviđen je najraniji momenat pribavljanja spiska akcionara, te se daje mogućnost akcionarskom društvu da dva dana prije održavanja Skupštine akcionara utvrdi spisak akcionara na osnovu kojeg je moguće učešće na predmetnoj Skupštini. S tim u vezi, predlažemo promjenu Zakona o privrednim društvima kako je gore navedeno.

Na ovaj način, jasno utvrđenim momentima pribavljanja spiska akcionara, te momenta sticanja prava na isplatu dividende izbjegla bi se različita tumačenja, te eventualni sporovi po ovom pitanju.

8. Učešće na Skupštini akcionara elektronskim putem je tehnički neizvodljivo za akcionarska društva sa velikim brojem akcionara, iz kog razloga smatramo da bi odredbe koje definišu prednje bi trebalo isključiti za akcionarska društva, a eventualno zadržati za društva sa ograničenom odgovornošću.

Kako je navedeno, iako je glasanje elektronskim putem osmišljeno kako bi se olakšalo glasanje u društvima koja imaju velik broj akcionara sam proces je tehnički neizvodljiv, te je postojanje ovih odredbi suvišno. Smatramo da je zadržavanje ovih odredbi sa jasnim isticanjem da se odnose samo na društva sa ograničenom odgovornošću prihvatljivo, te da zbog manjeg broja članova kod društava sa ograničenom odgovornošću ovakav način glasanja može biti primjenjivan u praksi.

9. U odredbama koje propisuju da se vanredna Skupština akcionara saziva u slučaju da se mijenja član Odbora direktora prije isteka mandata, potrebno je jasno navesti da se u tom slučaju akcionari izjašnjavaju/biraju novog/predloženog člana Odbora direktora, te da ne postoji obaveza izbora novog Odbora direktora kako je to trenutno propisano što za sobom povlači i razrješenje kompletnog sastava Odbora direktora.

Stav shodno kojem nije moguće razriješiti jednog člana Odbora direktora i na njegovo mjesto imenovati novog člana, već je propisana obaveza izbora novog Odbora direktora je komplikacija koju bi trebalo izbjeći novim Zakonom o privrednim društvima. Na sjednici na kojoj se razriješava član Odbora direktora akcionarima treba ostaviti mogućnost da direktno izaberu novog člana te da promjenu registruju u Centralnom registru.

10. U odredbama koje propisuju ovlašćenja Odbora direktora potrebno je jasno precizirati mogućnost delegiranja prava i dužnosti.

Ovo definisanje važno je s obzirom na to da sadašnjim rješenjem Odbor direktora ne može delegirati sopstvena ovlašćenja upravljanja i vođenja poslova društva bilo kom drugom upravljačkom tijelu/organu, budući da se kao prva zabrana delegiranja ovlašćenja eksplicitno navodi nemogućnost delegiranja upravljanja društvom. Ovu mogućnost bi bilo potrebno predvidjeti Statutom, te obaveznom registracijom sa jasno navedenim pravima, obavezama i odgovornostima kako bi treća lica bila na jasan i transparentan način upoznata sa time ko ima pravo da odlučuje o njihovim pravima i obavezama.

11. Odredbe koje definišu način vršenja restrukturiranja društva potrebno je dopuniti u smislu da je neophodno utvrditi tačan momenat stupanja na snagu odluke o restrukturiranju.

Definisanjem tačnog momenta stupanja na snagu odluke o restrukturiranju otklonile bi se nedoumice po pitanju identifikovanja nosioca prava i obaveza društva u periodu do registracije restrukturiranja.

12. Odredbe o smanjenju osnovnog kapitala potrebno je dopuniti i izmijeniti u dijelu koji se odnosi na registraciju smanjenja kapitala pred Centralnim registrom i obavještanje povjerioca.

Ovaj dio Zakona trebalo bi izmijeniti tako da bi dostavljanjem dokaza da su svi povjerioci obaviješteni, odnosno objavljivanjem obavještenja u Službenom listu bili stečeni uslovi da Centralni registar registruje predmetno smanjenje (bez čekanja isteka roka od 60 dana, te retroaktivnog registrovanja smanjenja kapitala što u praksi i čini).

Takođe, potrebno je definisati minimalni prag obaveze obavješćivanja povjerioca (100.000,00 EUR pojedinačnih potraživanja), a obavezu obavješćivanja dodatno ograničiti na povjerioce koji su poznati društvu. Na ovaj način se omogućava efikasnije sprovođenje postupka smanjenja kapitala, pri čemu povjerioci sa većim iznosom potraživanja ostaju potpuno zaštićeni.